

POSUDOK

na habilitačnú prácu Mgr. Mariany Cabanovej, PhD. s názvom

*„Postoje učiteľov materských a základných škôl k inkluzívnemu vzdelávaniu vo vzťahu
k vybraným charakteristikám učiteľov“*

Zhodnotenie významu a originality riešenej problematiky

Téma, ktorú autorka spracovala a vedecky skúmala, bola už predmetom podobne orientovaných výskumov. Aj keď je odborníkmi v poslednom období priebežne mapovaná, autorka si našla priestor, ktorý bol inovačný a bola zvedavá na postoje k inkluzívnemu vzdelávaniu u učiteľov a možné rozdiely na základe demografických, skúsenostných charakteristík a z hľadiska profesijného uvedomenia. V čase, keď sa o inklúzii vedú časté diskurzy, je veľmi potrebné vedieť, aké postoje k tejto téme majú tí, ktorí by mali inklúziu zaviesť do každodennej praxe.

Formálne zhodnotenie práce

Autorka vychádzala z osvedčeného štýlu tvorby záverečných prác a tvorby vedeckých článkov, ktorý veľmi dobre zvládla. Jej kapitoly na seba prirodzene a logicky nadväzujú, používa aktuálnu terminológiu a text, napriek náročnosti problematiky (pri dodržaní všetkých pravidiel náučného (vedeckého) štýlu) autorka text vyskladala vedecky a pritom pre čitateľa stále atraktívne a dynamicky. V úvodných častiach svojej práce ponúka veľmi dobrý prehľad o stave danej problematiky. Vychádza najmä z domácich, ako aj zahraničných zdrojov (možno v úvodných častiach viac domácich ako zahraničných), ktoré sa problematikou zaoberajú, resp. majú čím prispieť do jej východísk. Prezentuje vhodné koncepcie, východiská, ako aj relevantné výskumné zistenia. Jej text spĺňa nároky na podobný typ práce. Po formálnej stránke nevidím väčšie nedostatky. Rušivo pôsobí iba nejednotnosť uvádzania myšlienok autorských kolektívov, keď používa ako spojku niekedy čiarku, niekedy „a“ a niekedy „&“. Napr. Kasáčová, Cabanová (2011), Winn a Blanton (2005), Kalhost & Obst (2002),

Úroveň rozpracovania odbornej teórie

Autorka rozpracovala problematiku v 3 základných pilieroch (Legislatívne prostredie – Učiteľ v podmienkach školskej integrácie a inklúzie – výskumné zistenia k postojom k inkluzívnemu vzdelávaniu. V prvom rade upozorňuje na súčasnú nedostatočnú slovenskú legislatívu v oblasti inklúzie a na absenciu podpory detí a žiakov so ŠVVP. V časti o učiteľoch upozorňuje na nevyhnutnú diverzitu školskej triedy a rešpektovanie hodnoty diverzity, ako aj potrebu spoluprácu všetkých pedagogických a odborných zamestnancov, či potrebu sebarozvoja učiteľa. Aj keď je táto časť zamierená na učiteľa, autorka mohla upozorniť aj na ďalšie aspekty inkluzívneho procesu a otvoriť aj ďalšie témy diskutované vo svete (zmena školy na inkluzívnu školu a úlohu učiteľa v nej). V tretej časti autorka veľmi dobre spracovala výskumy týkajúce sa predmetnej problematiky a vysoko oceňujem časť o nástrojoch na meranie postojov učiteľov k inkluzívnemu vzdelávaniu. Preukázala v nej vysokú odbornú a metodologickú erudovanosť a prehľad riešenia jej problematiky na národnej a medzinárodnej úrovni.

Úroveň rozpracovania výskumu

Autorka chcela získať odpovede na svoje stanovené výskumné otázky a hypotézy logicky a správne kvantitatívnou metodológiou a využiť korelačný výskum pomocou dotazníka, ktorý vychádzal z dotazníkov TAIS (Saloviita, 2015) a TEIP (Forlin, Sharma & Earle, 2012). Oslovila všetky MŠ a ZŠ uvádzané v štatistickej ročenke školstva za rok 2019/20 (nevieme koľko). Jej základným súborom boli všetci učitelia a riaditelia MŠ a SŠ. Do výskumu sa jej zapojilo 1183 respondentov, čo hodnotím veľmi pozitívne.

Autorka vo svojom výskume koreluje premenné ako stupeň kde učiteľ pôsobí, rod učiteľa, vek a dĺžka praxe, kariérne pozície a stupne, témami ktoré absolvoval v ďalšom vzdelávaní, ich osobnou alebo blízkou skúsenosťou s osobami reprezentujúcimi diverzitu populácie, skúsenosťou so vzdelávaním žiakov so ŠVVP, s tvorbou IVVP ako aj na základe účasti v projektoch na podporu inkluzívnej praxe.

Jej hypotézy sa nie vždy významne potvrdili, ale napriek tomu výsledky naznačili veľa: Potrebu neustále pracovať s učiteľmi v téme inklúzie. S učiteľmi so všetkými premennými. Najviac to dokazujú jej výsledky o postojoch učiteľov k inklúzii v národných projektoch, ktorých cieľom bolo etablovať tímy odborných zamestnancov v školách a zaviesť v školách inklúziu. Diskusia ako posledná časť práce celkom vecne komparuje svoje zistenia so zisteniami iných autorov. Korelačný výskum jej umožnil nedokazovať príčinnosť jej premenných. Napriek tomu, je cítiť z textu ako autorka uvažuje a kde vidí nedostatky v bežnej praxi so zavádzaním inklúzie v našich školách.

Otázky

V teoretických východiskách autorka zúžila problematiku inklúzie na hodnotu diverzie, potrebu správnej diagnostiky ako podmienky diferenciacie vo výučbe a potrebu spolupráce s odbornými zamestnancami. Zaujíma ma názor autorky na otázku či je individualizácia a diferenciacia výučby inkluzívna?

Navrhujete zmeniť aj obsah a spôsob realizácie výučby v predmete Špeciálna pedagogika. Čo konkrétne chcete meniť v obsahu tohto predmetu? Taktiež navrhujete priebežnú prax v inkluzívnych triedach. Čo považujete za inkluzívne triedy? Ako vnímate inklúziu? Ako metódu práce so žiakmi so ŠVVP, alebo ako komplexnú systémovú zmenu celej školy? Na aké oblasti sa musí zamerať škola, aby sme ju mohli považovať za inkluzívnu? Ako by ste charakterizovali inkluzívnu školu?

Na záver môžem skonštatovať, že habilitačná práca Mgr. Cabanovej, PhD predstavuje komplexné dielo v téme postojov učiteľov k inkluzívnemu vzdelávaniu. Uvádza jasné myšlienky o úrovni stavu poznanej problematiky, opiera sa o zdôvodnené paradigmatické a teoretické východiská, ktoré sú spracované komplexne. Metodologický design výskumu je jasný a získané objektívne výsledky prispievajú k ďalšiemu rozvoju študijného odboru. Prácu *odporúčam prijať k obhajobe*. Po adekvátnych reakciách na uvedené otázky súhlasím s udelením vedecko-pedagogického titulu docent v študijnom odbore 7536 Predškolská a elementárna pedagogika.

V Nitre, 13.05.2021

doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD.